

NIDAROS BISKOP

Trondheim, 7.november 1940.

R u n d s k r i v e l s e
til Nidaros bispedømmes prester.

Vi befinner oss i en alvorlig brytningstid da meget gammelt faller og meget nytt trer frem. Det er ikke til å undgå at det under slike forhold kan råde adskillig uro også blandt prestene, og at man kan føle sig i villrede om hvorledes man skal stille sig til de spørsmål som er oppe eller kan tenkes å komme opp.

Særlig er visstnok mange i tvil om hvorledes de skal se på det styre vi nu har i Norge. Man må da være oppmerksom på bestemmelsene i Haagerkonvensjonen av 1907 som er tiltrått både av Norge og Tyskland, av Norge ved kgl. res. av 2. september 1910 (se Norsk Lovtidende 1910, side 436 flg.). Begge land er således bundet til å overholde dens regler. Konvensjonens § 43 lyder: "Når den lovmessige makt faktisk er gått over til okkupanten, skal denne ta enhver forholdsregel som beror på ham, for så vidt mulig å gjenopprette og sikre den offentlige orden og det offentlige liv; okkupanten skal herunder respektere de lover som gjelder i landet, med mindre der foreligger absolutte hindringer derfor." Etter ordlyden er det klart at forholdene på mange punkter må bli gjenstand for skjønnsmessig bedømmelse, og okkupasjonsmaktens forståelse blir den avgjørende så lenge okkupasjonen varer, selv om de akkuperte har en annen oppfatning. Det er etter dette klart at okkupasjonsmakten kan innsette et styre i vårt okkuperte land, og dette styre er et lovlig styre da de norske statsmakter har tiltrått konvensjonen, og norske borgere er derfor forpliktet til å vise lydighet overfor dette styre så langt kristen samvittighet tillater det.

Konvensjonens § 45 uttaler at det er forbudt å tvinge befolkningen på okkupert område til å avlegge troskapsed til den fiendtlige makt, så man kan derfor gå ut fra at det ikke vil bli gjort. En mulighet er det dog for at man kan bli avkrevet en lojalitetserklæring overfor det av okkupasjonsmyndigheten innsatte styre. I så fall har kirkenes menn ikke grunn til å stille sig avvisende. Vi kan ikke se bort fra at også vår nuværende øvrighet er kommet til makten med Guds tillatende vilje, og at vi således plikter å vise lydighet. Men på samme tid må vi være klar over at man må adlyde Gud mere enn mennesker så fremt det oppstår konflikt mellom øvrighetens bud og Guds bud. Vi må kunne erklære: "Jég vil vise lojalitet mot det av okkupasjonsmakten lovlig innsatte styre så lenge det ikke kreves noget som strider mot min presteed eller mot min i Guds ord bundne samvittighet", men lenger kan vi ikke gå.

Haagerkonvensjonens § 46 uttaler: "., den religiøse overbevisning og religionsøvelsen skal respekteres." I tilslutning hertil har Reichskommissar i sin tale 1. juni 1940 tilsagt kirken full frihet så lenge den holder sig fri for politiske formuleringer. Og den konstituerte kirkestatsråd uttalte i det intervju som er inntatt i "Dagen" for 11. oktober d.å.: "Nettopp i denne tid har kirken en stor oppgave ved å skape ro og fred i sinnene. I dette arbeide skal kirken ha ubetinget arbeidsro. Forutsetningen er selvfølgelig at kirken på sin

side holder sig til sin oppgave, altså ikke griper inn på andre områder, f.eks. det politiske."

Den logiske følge herav må være at prestene heller ikke skal tvinges til å slutte sig til noget bestemt politisk parti. Ingen må her la sig lokke eller skremme. Selvfølgelig har presten som norsk borger rett til å ha den politiske oppfatning som etter hans overbevisning og samvittighet er den rette. Men kirken og kirkens tjenere som sådanne skal ikke drive politikk. "Befatt dere ikke med politikk", sa biskop Skaar i sin ordinasjonstale til mig og mine medordinander. Jeg har søkt å holde mig denne formaning etterrettelig, og jeg råder inntrengende prestene til å gjøre det samme, ikke bare i sin offentlige forkynnelse, men også i sin ferd mellom mennesker. Gjør de ikke det, vil følgen lett bli at de fjerner fra sig mennesker som har en annen politisk oppfatning så de ikke når dem med det evangelium hvis tjenere de skal være. Men som evangeliets tjenere skal de også vidne om sandheten og ikke tie til synden.

Om hvad jeg forøvrig under de nuværende forhold gjerne vil få si til mine kjære prester, må jeg henvisse til det "Hyrdebrev" som kirkens biskoper håper å kunne sende fra bispemøtet til alle prester og menighetsråd.

Til sist må jeg dog få gi en personlig meddelelse. I slutten av august fikk jeg fra Kirkedepartementet forespørsel om hvorvidt jeg var villig til å bli stående i mitt embede et år ut over aldersgrensen, da man fant det lite heldig å holde bispevalg under de nuværende forhold. Jeg bad om å få utsettelse med å gi mitt svar, men uttalte at jeg helst ønsket å slutte ved aldersgrensen, at jeg anså det heldig at man fikk en yngre mann med større kraft og mere initiativ på bispestolen, og at jeg nødig vilde stenge for en opprykning hvorved en ung mann kunde komme inn i prestatjenesten. Etter inntrengende henstilling fant jeg dog i begynnelsen av oktober å burde erklære mig villig til å bli stående 1 år til hvis jeg fikk beholde min helbred og arbeidskraft, og i skrivelse av 18. f.m.d. har så Kirkedepartementet bestemt at jeg skal bli stående i embedet til juli 1942,

Idet jeg meddeler dette ber jeg mine kjære prester om fremdeles å få være gjenstand for eders overbærenhet og forbønn når jeg nu mot eders og min forventning - om Gud så vil - skal bli stående i mitt embede et år ut over den vanlige aldersgrense. Jeg sender dere alle min broderlige hilsen med det apostoliske ønske: Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet og Den Hellige Ånds samfund være med dere alle!

Handwritten signature:
 A. Skaar